

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Markéty Lehké, Ph.D. a soudců Mgr. Václava Trajera a Mgr. Gabriely Vršanské ve věci **žalobce: J. V.**, nar. „X“, bytem „X“, zastoupeného JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem, Symfonická 1496/6, 158 00 Praha 5 proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 28.8.2014, č.j. „X“

t a k t o :

- I. Žaloba s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou podanou v zákonem stanovené lhůtě domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 28.8.2014, č.j. „X“, kterým byla zamítnuta žádost žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 – 1945 (dále jen „zákon č. 261/2001 Sb.“), s odůvodněním, že nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky bylo třeba uplatnit podle ustanovení § 3 odst. 2 citovaného zákona písemnou žádostí u orgánu příslušného k rozhodnutí (České správy sociálního zabezpečení) nejpozději do 31. 12. 2002. Jelikož žalobce žádost uplatnil až dne 2.4.2014, stalo se tak po uplynutí této lhůty, která je lhůtou prekluzivní (propadnou), takže jejím marným uplynutím právo na poskytnutí jednorázové peněžní částky zaniklo.

Žalobce uvedl, že dne 24.1.2001 požádal na základě rehabilitačního rozhodnutí podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, o přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. za období nezákonného věznění od 22.1.1976 do 22.7.1978. Jeho žádosti bylo vyhověno. Dne 2.4.2014 požádal žalobce žalovanou o přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. za období od 3.1.1971 do 3.6.1971 a od 22.12.1972 do 22.12.1973, neboť byl usneseními Okresního soudu Louny ze dne 31.3.2014, sp. zn. 2 Nt 1902/2011 a sp. zn. 2 Nt 1901/2014 rehabilitován i ve vztahu k nezákonnému věznění v těchto obdobích. Žalovaná napadeným rozhodnutím ze dne 28.8.2014 č.j. „X“, které bylo žalobci doručeno 3.9.2014, žádost zamítla.

Žalobce namítal proti napadenému rozhodnutí nesprávnost právního posouzení, když poukazoval na ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. Žalobce namítal, že pokud byl rehabilitován až v roce 2014, vyžaduje na něm správní orgán něco naprosto nemožného, pokud požaduje, aby žádost o odškodnění předložil do 31.12.2002. Žalobce stanovení lhůty pro uplatnění nároku považuje za porušení práva na rovnost zaručeného článkem 1 Listiny základních práv a svobod, když s osobami, které byly rehabilitovány až po tomto datu, je zacházeno jinak než s osobami rehabilitovanými dříve. Žalobce odkázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 2.6.2005, sp. zn. I. ÚS 605/03, ze dne 6.12.2005, sp. zn. I. ÚS 565/03, a ze dne 28.6.2007, sp. zn. I. ÚS 712/05, o nutnosti posuzovat právní předpisy podle jejich účelu a smyslu, zvláště pak jde-li o předpisy k odstranění křivd vzniklých v minulém režimu; resp. na nálezy Ústavního soudu ze dne 12.3.2001, sp. zn. II. ÚS 187/2000, ze dne 1.12.2005, sp. zn. II. ÚS 290/05 a ze dne 26.10.2007, sp. zn. II. ÚS 2366/07 v obdobném duchu. Žalobce je na podkladě uvedené judikatury Ústavního soudu toho názoru, že při dobré vůli lze nespravedlnosti vyplývající z propadné lhůty odstranit. Žalobce přitom dále argumentoval rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 28.6.2007, č.j. 4 Ads 10/2006-76, v němž Nejvyšší správní soud řešil rozpor mezi tím, že někteří rehabilitovaní měli nárok na příplatek k důchodu podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb., ve znění nařízení vlády č. 405/2005 Sb., od 1.1.2005 a jiní až od 1.11.2005. Dle názoru žalobce, je tak soud i v tomto případě nadán pravomocí „nepřehlédnout k aktu moci výkonné“ (v tomto případě k napadenému rozhodnutí žalované), neboť zakotvuje nerovnost, resp. stanovuje nespornitelnou povinnost. Soud má dle žalobce pravomoc zcela pominout propadnou lhůtu stanovenou zákonem a konstatovat, že osoby rehabilitované po 31.12.2002 mohou svoji žádost úspěšně předložit i po uplynutí zákonné prekluzivní lhůty. Eventuálně žalobce navrhoval, aby soud předložil věc Ústavnímu soudu s návrhem na vyslovení rozporu slov „nejpozději do 31. prosince 2002, jinak nárok zaniká“ v § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. s článkem 1 Listiny základních práv a svobod a na jejich zrušení ve vztahu k osobám, které uplatňují nárok na jednorázovou částku podle zákona č. 261/2001 Sb. na základě soudního rozhodnutí vydaného po 31.12.2002. V této souvislosti odkázal žalobce na nálezy Ústavního soudu ze dne 10.12.1992, sp. zn. Pl. ÚS 78/92, ve kterém Ústavní soud vyslovil rozpor § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 zákona č. 18/1992 Sb., o civilní službě, s článkem 1 a článkem 15 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby s odůvodněním, že napadeným rozhodnutím musela být žalobcova žádost zamítnuta, neboť byla podána opožděně až dne 2.4.2014, přičemž nárok bylo třeba uplatnit nejpozději do 31.12.2002. Žalovaná konstatovala, že lhůta uvedená v ustanovení § 3 odst. 2 zákona, je konstruována jako lhůta prekluzivní - propadná. Jejím marným uplynutím právo na poskytnutí peněžní částky zaniklo a nelze je žádným způsobem obnovit, žalobci přitom nic nebránilo,

aby již ve své žádosti z roku 2001 uplatnil nárok také za doby věznění dosud nerehabilitované, neboť formulář žádosti s touto možností počítal. K námitce porušením práva na rovnost podle článku 1 Listiny základních práv a svobod v důsledku stanovení lhůty k uplatnění nároku na jednorázovou peněžní částku, žalovaná poukázala na to, že při rozhodování o nárocích je vázána zákonem a odkázala na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 46/2000, ze dne 6.9.2001, dle kterého stanovení časového limitu pro uplatnění návrhu nemůže být v rozporu s principem rovnosti zakotveným v článku 1 Listiny základních práv a svobod, neboť se tím nezvýhodňuje žádná sociální skupina na úkor jiné, ani se nediskriminuje některá sociální skupina, nýbrž se tak dává průchod potřebě, aby právo bylo uplatněno ve stanovené lhůtě.

Ve vztahu k žalobcem citovaným nálezům Ústavního soudu, žalovaná namítala, že na předmětnou věc nedopadají. Ve vztahu k rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28.6.2007, č.j. 4 Ads 10/2006-76, žalovaná označila tento odkaz za nepřipadný, neboť v uvedeném případě soud posuzoval oprávněnost nároku na příplatek k důchodu podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb., podle jehož původního znění, účinného v době podání žádosti i v době vydání správního rozhodnutí, tehdejší žalobce nárok na příplatek neměl, ovšem podle následně přijaté novely již ano; soud s odkazem na článek 95 Ústavy ČR v zájmu zajištění spravedlnosti nepoužil přechodná ustanovení novelizujícího nařízení a akceptoval jeho zpětnou účinnost. Žalovaná se rovněž vyjádřila k možnosti předložení věci Ústavnímu soudu s návrhem na vyslovení rozporu slov „nejpozději do 31. prosince 2002, jinak nárok zaniká“ v § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. s článkem 1 Listiny základních práv a svobod a na jejich zrušení. Dle žalované není nárok na finanční odškodnění za nezákonné věznění v období komunismu ústavně zaručeným právem a je věcí státu, jak stanoví okruh oprávněných osob a jaké stanoví podmínky, včetně lhůty, v níž lze nárok účinně uplatnit. Žalovaná připomněla, že žalobci nebyla odepřena možnost uplatnit nárok na jednorázovou peněžní částku za předmětné doby věznění, i když dosud neměl k dispozici příslušné rehabilitační rozhodnutí. Žalovaná rovněž poukázala na to, že v případě zrušení předmětného ustanovení žalobcem navrhovaným způsobem by nastala situace, kdy by určité skupině osob nebyla prekluzivní lhůta k podání žádosti stanovena vůbec (zatímco pro ostatní by lhůta nadále platila), resp. v případě stanovení nové lhůty, se osoby, u nichž dojde ke zrušení rozhodnutí o jejich věznění až po uplynutí této nové lhůty, budou v budoucnu obdobně dožadovat jejího prolomení.

Žalobce v replice na vyjádření žalované nesouhlasil s tvrzením žalované, že mohl již v žádosti podané v roce 2001 uplatnit i dobu věznění dosud nerehabilitovanou a odkázal na znění § 2 zákona č. 261/2001 Sb. Žalobce dále k žalované uváděnému nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 46/2000 uvedl, že lhůta stanovená § 6 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nebyla shledána neústavní, neboť touto nebyl stěžovatel diskvalifikován z práva na spravedlivý proces. Žalobce rovněž konstatoval, že soud má právo posoudit soulad zákona s vyššími právními normami. Žalobce dále polemizoval s žalovanou v otázce, zda je právo na odškodnění ústavou garantované právo či nikoliv a poukázal na možnosti řešení stanovení nové lhůty k podání žádosti o jednorázové odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb.

O žalobě soud rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), bez jednání, neboť účastníci vyslovili k výzvě soudu s tímto postupem souhlas.

Napadené rozhodnutí žalovaného soud přezkoumal v řízení podle části třetí hlavy druhé prvního dílu s. ř. s., který vychází z dispoziční zásady vyjádřené v § 71 odst. 1 písm. c), písm. d), odst. 2 větě druhé a třetí a v § 75 odst. 2 větě první s. ř. s. Z této zásady vyplývá, že soud přezkoumává zákonnost rozhodnutí správního orgánu pouze v rozsahu, který žalobce uplatnil v žalobě nebo během dvouměsíční lhůty po oznámení napadeného rozhodnutí ve smyslu § 72 odst. 1 věty první s. ř. s. Povinností žalobce je proto tvrdit, že rozhodnutí správního orgánu nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení, a toto tvrzení zdůvodnit. Nad rámec žalobních bodů musí soud přihlídnout toliko k vadám napadeného rozhodnutí, k nimž je nutno přihlížet bez návrhu nebo které vyvolávají nicotnost napadeného rozhodnutí podle § 76 odst. 2 s. ř. s. Takové nedostatky však v projednávané věci nebyly zjištěny.

Po přezkoumání skutkového a právního stavu a po prostudování obsahu předloženého správního spisu dospěl soud k závěru, že žaloba není důvodná.

Ze správního spisu předloženého žalovanou na výzvu soudu vyplynuly především tyto podstatné skutečnosti (které ostatně mezi účastníky nejsou sporné):

Žalobce doručil žalované žádost dne 24.10.2001 o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. Žalobce zaškrtnutím bodu a) na str. 6 žádosti výslovně označil uplatněný nárok, jako nárok za dobu neoprávněného věznění, která byla již prokázána v rámci řízení o úpravě důchodu podle zákona o soudní rehabilitaci, popř. zákona o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu, formulář žádosti na str. 6 pod písm. b) přitom umožňoval i uplatnění nároku i za dobu neoprávněného věznění, která dosud prokázána nebyla. Možnost označit i nárok specifikovaný pod písm. b) žalobce nevyužil. V žádosti žalobce označil doklady, které k této ve fotokopiích připojil, a to: dopis Ministerstva spravedlnosti SR ze dne 7.4.1994, návrh na zahájení přezkumného řízení adresovaný Vojenskému obvodovému soudu v Bratislavě, Usnesení Vojenského obvodového soudu Bratislava ze dne 27.8.1992, sp. zn. 4 Rtv 99/91 (tímto byl zrušen výrok o trestu z rozsudku VOS Bratislava č. 1 T 34/76 ze dne 10.3.1976, ve spojení s usnesením VVS Trenčín č. To 52/76, ze dne 7.4.1976) a rozsudek Vojenského obvodového soudu Bratislava ze dne 27.8.1992, sp. zn. 4 Rtv 99/91. K výzvě žalované ze dne 5.3.2002 žalobce předložil potvrzení Vězeňské služby ze dne 29.4.2002, ze kterého vyplývá období výkonu vazby od 22.1.1976 do 7.4.1976 a výkonu trestu odnětí svobody v obdobích od 3.1.1971 do 3.6.1971, od 22.12.1972 do 22.12.1973 a od 8.4.1976 do 22.7.1978. Z rozhodnutí žalované ze dne 28.5.2002 vyplývá, že žalobci byla přiznána jednorázová částka 138.000,- Kč z důvodu jeho věznění z politických důvodů v době od 22.1.1976 do 22.7.1978. Ve spise je dále založena žalobcova žádost ze dne 2.4.2014 o příplatky k důchodu starobnímu za dobu od 3.1.1971 do 3.6.1971 a dobu od 22.12.1972 do 22.12.1973, z textu poznámek vyplývá, že žalobce se domáhal přepočtu doby, za kterou mu byla přiznána jednorázová peněžní částka z 30 měsíců na dobu 47,1 měsíce. Z rozhodnutí žalované ze dne 4.4.2014 vyplývá, že žalobci v řízení zahájeném dne 24.10.2001 bylo prokázáno, že žalobce byl nezákonně vězněn v době 22.1.1976 až 22.7.1978, tedy 30 měsíců a 1 den, původním rozhodnutím ze dne 28.5.2002 byla žalovanou žalobci přiznána jednorázová částka 138.000,- Kč za 30 měsíců věznění, proto byla žalobci nově přiznána i jednorázová částka 33,- Kč za jednotlivý den věznění 22.7.1978. Z rozhodnutí ze dne 28.8.2014 vyplývá, že žalovaná zamítla žádost žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., z důvodu nezákonného věznění žalobce

v období od 3.1.1971 do 3.6.1971 a od 22.12.1972 do 22.12.1973, neboť žádost byla podána až 2.4.2014, přičemž zákonem stanovená prekluzivní lhůta skončila dne 31.12.2002.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon dále vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, (dále jen "politický vězeň").

Podle § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. je nárok nutné uplatnit písemnou žádostí u orgánu příslušného k vydání rozhodnutí nejpozději do 31. prosince 2002, jinak nárok zaniká.

K námitce žalobce spočívající v nesprávném právním posouzení ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb., soud uvádí, že pokud zákon omezuje svoji časovou působnost tak, že nárok v něm zakotvený je nutné uplatnit nejpozději do 31.12.2002, je toto ustanovení třeba chápat jako vymezení časové hranice, po jejímž překročení již není možné zahájit řízení. Zákon proto ve smyslu zásady *vigilantibus iura scripta sunt* (právo je psáno pro bdělé) požadoval aktivní přístup oprávněných subjektů, spočívající v požadavku na uplatnění jejich nároků v období cca 17 měsíců od nabytí účinnosti (dne 26.7.2001). Nejvyšší správní soud již dlouhodobě konstantě judikuje, že „pro řízení podle zákona č. 261/2001 Sb. platí zásada *dispoziční*, a proto správní orgán nemůže rozhodnout o nároku v jiném rozsahu, než v jakém byl navrhovatelem uplatněn“ (podle rozsudku ze dne 10.7.2003, č.j. 7 A 562/2002 - 14, www.nssoud.cz). Tento výklad odpovídá též závěrům rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30.11.2005, č. j. 4 Ads 35/2005-106, kde soud ve věci uplatnění nároku teprve dne 7.1.2003 judikoval, že lhůta k uplatnění nároku podle § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb., stanovená zákonem do 31.12.2002 je lhůtou prekluzivní (propadnou); jejímž marným uplynutím nárok zaniká. Zmeškání lhůty nelze prominout. V této souvislosti soud uvádí, že shodný závěr vyslovil zdejší soud již v rozsudku ze dne 29. 7. 2014, čj. 15 Ad 5/2014-43. Zejména s ohledem na propadnost lhůty, formulář žádosti pro uplatnění nároku dle zákona č. 261/2001 Sb. pamatoval i na případy, kdy žadatel ke dni podání žádosti ještě nebyl schopen prokázat všechny doby nezákonného věznění, za které nárok uplatnil, ale mohl je v žádosti uvést s tím, že budou v budoucnu zohledněny, ukáže-li se jejich tvrzení průkazným. Je tedy zřejmé, že zákon osoby, které v době podání žádosti ještě nedisponovaly příslušnými rehabilitačními rozhodnutími, nijak ze své působnosti nevyklučoval.

Žalobce vyplněním žádosti ze dne 24.10.2001 vymezil předmět správního řízení o poskytnutí jednorázové částky. Tímto učinil odškodnění pouze „za dobu neoprávněného věznění, která byla prokázána v rámci řízení o úpravu důchodu podle zákona o soudní rehabilitaci, popř. zákona o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu“, kterou dále specifikovaly k žádosti přiložené listiny, a to zejména dopis Ministerstva spravedlnosti SR ze dne 7. 4. 1994, Usnesení Vojenského obvodového soudu Bratislava ze dne 27.8.1992, sp. zn. 4 Rtv 99/91, rozsudek Vojenského obvodového soudu Bratislava ze dne 27.8.1992, sp. zn. 4 Rtv 99/91. O tomto předmětu pak žalovaná rozhodla. Domáhal-li se následně žalobce žádostí z dubna 2014 uznání dalších dob věznění, které v žádosti z října 2001 neidentifikoval, činil tak po lhůtě a žalovaná zcela správně jeho žádost jako opožděnou zamítla. Nic totiž žalobci nebránilo uplatnit i tyto doby již v původní žádosti

(případně samostatnou žádostí podanou do 31.12.2002) jako nárok za dobu neoprávněného věznění, která dosud nebyla prokázána.

Soud se, ve shodně s žalovanou, přiklání k názoru, že právo na odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb. není základním lidským právem, které by bylo zakotveno v Listině základních práv a svobod. Tento závěr soudu se opírá o judikaturu Nejvyššího správního soudu, který ve svém rozsudku ze dne 6.3.2008, č.j. 3 Ads 132/2007-47, www.nssoud.cz, definoval podstatu rehabilitačního zákonodárství jako „*v jistém smyslu průlom do právních vztahů již existujících a je nepochybně žádoucí, aby se tento realizoval za co nejjasnějších pravidel a v co možno nejkratším časovém úseku tak, aby byl co možno nejrychleji obnoven stav právní jistoty. K tomuto účelu pak slouží mimo jiné i institut lhůt, ve kterých je třeba nároky vyplývající z rehabilitačních předpisů uplatnit.*“

Stanovení lhůt pro uplatnění nároků je přitom zcela běžným zákonným postupem, jímž se vymezuje časový rámec, v němž je možné daný nárok uplatnit, přičemž nesplnění lhůty jako jedné z podmínek nároku, postihuje stejným způsobem všechny, jichž se zákon týká. Stanovení lhůty i v tomto případě, proto nelze označit za diskriminační. V této souvislosti nelze pominout nálezy Ústavního soudu ze dne 6.6.2001, sp. zn. Pl. ÚS 46/2000, z něhož vyplývá jednoznačně, že lhůta sama o sobě nemůže být protiústavní. Ústavní soud výslovně uvedl následující: „*Poslání Ústavního soudu spočívá v kontrole ústavnosti. V tomto rámci tento soud může pouze rušit neústavní předpisy, případně jejich části, není však jeho úkolem reparovat následky, které nastaly tím, že navrhovatel neuplatnil své právo ve stanovené lhůtě. Zrušení lhůt porušuje zásady právního státu, neboť významně zasahuje do principu právních jistot, který je jednou ze základních náležitostí současných demokratických právních systémů. Lhůta sama o sobě nemůže být protiústavní. Může se však takto jevit s ohledem na konkrétní okolnosti. Tvzení navrhovatele, že neměl důvěru k československým soudům a neměl ani potřebné informace, a proto ve lhůtě stanovené § 6 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci své právo včas neuplatnil, jej nezbavuje povinnosti řídit se platnými právními normami.*“

Pokud žalobce pod bodem VI. žaloby argumentoval nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03; ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 565/03; ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. I. ÚS 712/05; ze dne 12. 3. 2001, sp. zn. II. ÚS 187/2000; ze dne 1. 12. 2005, sp. zn. II. ÚS 290/05 a ze dne 26. 10. 2007, sp. zn. II. ÚS 2366/07, podle kterých je nutno vykládat odškodňovací předpisy ve prospěch postižených, má soud za to, ve shodě s žalovanou, že tyto nelze na danou věc vztáhnout, neboť v rozhodované věci je předmětem posuzování splnění procesní podmínky (nedodržení zákonné prekluzivní lhůty pro uplatnění nároku), nikoliv hmotněprávní podmínky nároku. Pakliže z rozhodovací činnosti Ústavního soudu ČR (viz výše citovaný nálezy) jednoznačně vyplývá, že samotné stanovení zákonné lhůty není protiústavní, nelze odůvodňovat její nedodržení povahou rehabilitačních předpisů.

Soud se v dané věci neztotožnil ani s argumentací žalobce vycházející z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28.6.2007, č.j. 4 Ads 10/2006-76, v němž Nejvyšší správní soud řešil nerovnost zacházení s osobami předchozím režimem perzekuovanými vyplývající z přechodných opatření vtělených do nařízení vlády č. 405/2005 Sb., kterým bylo novelizováno nařízení vlády č. 622/2004 Sb., pokud jde o osoby účastné rehabilitace podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, neboť předmětné rozhodnutí na projednávanou věc nedopadá. V posuzované

věci Nejvyšší správní soud akceptoval zpětnou účinnost normy, k zajištění spravedlnosti a odstranění nerovnosti mezi osobami účastnými soudní rehabilitace. Podstata nerovnosti perzekuovaných osob přitom spočívala v tom, že podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb., o poskytování příplatku k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální, účinného od 1.1.2005 mají osoby rehabilitované podle § 33 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nárok na příplatek k důchodu. Naproti tomu osoby rehabilitované podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, byly nařízením vlády č. 405/2005 Sb., které nabylo účinnosti dne 1. 11. 2005 zařazeny do okruhu těch, kdo mají nárok na příplatek k důchodu, až o 10 měsíců později, než se tak stalo ostatním osobám, které komunistický režim věznil. Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 7.3.2007, č. j. 6 Ads 4/2006 – 32, publikovaném ve sbírce rozhodnutí NSS pod číslem EJ 138/2007, vyslovil názor, že tím byla založena výrazná nerovnost v zacházení s osobami tímto režimem perzekuovanými. Nejvyšší správní soud uvedl, že požadavek rovnosti v právech jako princip ústavního pořádku (čl. 1 Ústavy) ve spojení s čl. 95 Ústavy umožňuje soudu nepřihlídnout k podzákonné normě (nařízení vlády) v rozsahu, ve kterém tato norma nezajišťuje v oblasti sociální rovné postavení všech osob účastných soudní rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, které byly postiženy perzekucemi komunistického režimu.

Z uvedeného je zřejmé, že Nejvyšší správní soud v dané věci řešil zjevnou nerovnost založenou podzákonným právním předpisem – nařízením vlády vydaným na základě zmocnění v zákoně a k provedení zákona, soud přitom vyšel z pravomoci mu dané článkem 95 Ústavy, dle kterého je soudce při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu a přitom je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou. Ze znění článku 95 Ústavy vyplývá, že pokud jde o právní předpisy podzákonné, resp. nižší právní síly, než jaká je spojena se zákony (srov. čl. 78, čl. 79 odst. 3 a čl. 104 odst. 3, tj. typicky nařízení vlády, vyhlášky ústředních správních úřadů, nařízení a obecně závazné vyhlášky obcí a krajů atp.), je těmito soud vázán podmíněně, nedospěje-li kvalifikovaným způsobem k závěru o jejich rozporu s pramenem práva, jímž je vázán bezvýjimečně, tj. se zákonem, příp. mezinárodní smlouvou nebo ústavním zákonem, anebo také s nálezem Ústavního soudu ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy. Onen kvalifikovaný způsob spočívá v tom, že soudce svůj závěr o nezákonnosti, resp. protiústavnosti podzákonného právního předpisu v odůvodnění svého rozhodnutí projeví a odůvodní.

Ve zde projednávané věci však soud neshledal, že by ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. zakládalo nerovnost, resp. nespravedlnost ve vztahu k určité skupině rehabilitovaných osob. Nemůže být totiž projevem nerovnosti, či nespravedlnosti pouhá skutečnost, že všechny osoby jsou povinny o odškodnění požádat, a to v zákonem stanovené lhůtě (výkladem možnosti uplatnění nároku i v případech, že o rehabilitaci nebylo před uplynutím zákonem stanovené lhůty pravomocně rozhodnuto, se soud zabýval výše). Znění uvedeného článku Ústavy přitom zásadně vylučuje výklad provedený žalobcem pod bodem VII. žaloby, tedy že by soud při svém rozhodování dané věci mohl „nepřihlídnout k napadenému rozhodnutí žalované“ (do jejíž pravomoci bylo rozhodování o nároku žalobce svěřeno ust. § 6 zákona č. 261/2001 Sb.), v tom smyslu, že by pominul ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb., a nově stanovil, že žalobce, jakožto osoba rehabilitovaná po 31.12.2002 může úspěšně podat žádost podle shora uvedeného zákona po uplynutí prekluzivní lhůty.

S ohledem na výše uvedené, kdy soud neshledal žalobcem tvrzené porušení rovnosti v právech (článek 1 Listiny základních práv a svobod) ani jiné porušení ústavního pořádku, soud neshledal ani důvody pro předložení věci Ústavnímu soudu pro rozpor předmětné lhůty s ústavním pořádkem, jakkoliv žalobce v tomto směru argumentoval nálezem Ústavního soudu ČSFR ze dne 10.12.1992, sp. zn. Pl. ÚS 78/92, kterým byla řešena otázka nepřipustné retroaktivity zákona č. 18/1992 Sb., o civilní službě, který (na rozdíl od předcházejícího zákona č. 73/1990 Sb.) stanovil pro prohlášení o odepření výkonu vojenské služby lhůtu, aniž by upravil dopady na osoby odvedené za účinnosti předcházejícího zákona č. 73/1990 Sb. Tím byly podle Ústavního soudu zbaveny tyto osoby základního práva, které je podle čl. 1 Listiny základních práv a svobod neodňatelné. K tomu soud poznamenává, že i zde Ústavní soud dospěl k závěru, že samotné časové omezení není porušením ústavně zaručených práv, prekluzivní charakter lhůt však podle něj zasáhl absolutně samou podstatu práva odmítnout výkon vojenské služby, neboť stanovil zánik práva pouhým uplynutím času. Tuto právní úpravu shledal Ústavní soud v rozporu s čl. 4 odst. 4 věta první Listiny základních práv a svobod. Citovaný nález tak řešil soulad právní úpravy stanovené zákonem o civilní službě s čl. 15 odst. 3 Listiny základních práv a svobod zakotvujícím svobodu svědomí a náboženského vyznání ve vztahu k výkonu vojenské služby. Dle názoru zdejšího soudu však uvedený nález nemůže na zde projednávaný případ dopadat, když tuto svobodu, svou povahou absolutního charakteru nelze srovnávat s právem na finanční odškodnění, které je předmětem řízení v projednávané věci.

Zdejšímu soudu na závěr nezbyvá než shrnout shodně se žalovanou, že uplynutím prekluzivní lhůty uvedené v ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. shora uvedený nárok žalobce zanikl. Pokud žalobce poukazoval na nespravedlnost zákona, či na jeho neústavní výklad provedený žalovanou, soud pro úplnost připomíná, že uvedený zákon byl přijat v červenci 2001 a lhůta k uplatnění nároku byla stanovena do konce roku 2002 (tedy poměrně dlouhou dobu), v níž měly oprávněné osoby možnost takovou žádost podat. K problematice prekluze práva na odškodnění bylo soudy opakovaně judikováno, že za situace, kdy zákonodárce správnímu orgánu, případně soudu, neposkytl možnost přihlédnout k mimořádným okolnostem případu (a přiznat právo, které zaniklo), dopustil by se přiznáním práva soudce nebo správní úředník trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele (z rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 711/98). Konstrukce lhůty pro uplatnění nároku na peněžní částku na principu prekluze je přitom u zákonů rehabilitačního (restitučního) charakteru, mezi něž lze počítat i zákon č. 261/2001 Sb., běžná a pochopitelná. Společným znakem těchto zákonů je mimo jiné potřeba, vymezit určitý časový rámec, v němž je třeba příslušné nároky uplatnit. V případě zákona č. 261/2001 Sb. přitom lhůta přesáhla dobu 17 měsíců. Důsledky prekluze, stejně jako (záměrná) absence ustanovení umožňujícího odstranit, s přihlédnutím k individuálním aspektům případu, tzv. tvrdost zákona, prominutím některé z podmínek nároku, pak postihují stejným způsobem všechny dotčené osoby.

Na základě shora uvedeného právního posouzení všech žalobních námitek dospěl soud k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. výrokem ad I. rozsudku zamítl.

O nákladech řízení bylo rozhodnuto výrokem ad II. rozsudku ve smyslu § 60 odst. 1 s.ř.s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch

neměl. V dané věci neúspěšný žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení a žalované v souvislosti s tímto řízením žádné náklady nad rámec její běžné administrativní činnosti nevznikly.

Závěrem soud uvádí ve vztahu k žádosti žalobce o osobození od soudního poplatku obsažené v žalobě, že o této soud samostatně nerozhodoval, neboť žalobce je od poplatku osvobozen podle § 11 odst. 2 písm. j) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **lze** podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Ústí nad Labem dne 4. listopadu 2015

JUDr. Markéta Lehká, Ph.D. v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Gabriela Zlatová